

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК

«Филология ғылымдары» сериясы

Серия «Филологические науки»

Series «Philological sciences»

№ 4 (86), 2023

Алматы, 2023

Абай атындағы
Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

ХАБАРШЫ
«Филология ғылымдары» сериясы
№4 (86), 2023 ж.

Шығару жиілігі – жылына 4 нөмір.
2000 ж. бастап шығады.

Бас редактор:
филол.ғ.д., проф. С.Д. Абишева

Бас ред. орынбасары:
PhD, аға оқытушы А.А. Найманбаев

Ғылыми редактор:
PhD, қауымд.проф.м.а. Д.А. Сабирова

Редакция алқасы:
филол.ғ.д., проф. А.В. Танжарикова,
филол.ғ.д., проф. Б. Әбдіғазизұлы,
пед.ғ.д., профессор, ҚР ҰҒА корр.-мүшесі
Ф.Ш. Оразбаева,
пед.ғ.д., профессор Шаханова Р.А.,
филол.ғ.д., проф. Н.Ә. Ильясова,
филол.ғ.д., проф. М.Ш. Мусатаева,
филол.ғ.д., проф. Қ.Ө. Есенова,
филол.ғ.к., доц. А.Д. Маймакова,
PhD, аға оқытушы Н.Н. Конкабаева
филол.ғ.к., қауымд. проф. С.А. Жиренов,
филол.ғ.к., доц. М.Әуезов атындағы Әдебиет
және өнер институты С.В. Ананьева,
филол.ғ.д., проф., әл-Фараби атындағы ҚазҰУ
Б.У. Джолдасбекова,
филол.ғ.к., доц., А. Байтұрсынов атындағы Тіл
білімі институты А.М. Фазылжанова,
пед.ғ.д., профессор С.К. Рысбаев (Қырғызстан)
PhD докторы, проф. И.З. Белобровцева
(Эстония),
пед.ғ.д., проф. О.Е. Дроздова (Ресей),
филол.ғ.д., проф. А.К. Киклевич (Польша),
филол.ғ.д., проф. Г.Л. Нефагина (Польша),
филол.ғ.д., проф. Я. Войводич (Хорватия),
PhD, проф. Роллберг Петер (АҚШ),
PhD, проф. О.М. Табачникова (Ұлыбритания),
филол.ғ.д., проф. Түркмен Фикрет (Түркия).

Жауапты хатшы:
PhD, қауымд.проф.м.а. С.К. Серикова

Техникалық хатшы:
филол.ғ.к., аға оқытушы М.М. Хавайдарова

© Абай атындағы Қазақ ұлттық
педагогикалық университеті, 2023

Қазақстан Республикасының
Мәдениет және ақпарат министрлігінде
2009 жылы мамырдың 8-де тіркелген
№10109-Ж

Басуға 27.12.2023. қол қойылды.
Пішімі 60x84 1/8. Көлемі 18,125 е.б.т.
Таралымы 300 дана. Тапсырыс 103.

050010, Алматы қаласы,
Достық даңғылы, 13.
Абай атындағы ҚазҰПУ

Абай атындағы Қазақ ұлттық
педагогикалық университетінің
«Ұлағат» баспасы

МАЗМҰНЫ
СОДЕРЖАНИЕ
CONTENT

ТІЛ БІЛІМІ
ЛИНГВИСТИКА
LINGUISTICS

Толуспаева Д.Ж., Саржанова Г.Б. Линейно-синтагматическая
форма словоформы и ее влияние на степень ее отделяемости..... 5

Толуспаева Д.Ж., Саржанова Г.Б. Сөз формасының
сызықтық-синтагматикалық формасы және оның бөліну
дәрежесіне әсері

Toluspaeva D., Sarzhanova G. Linear-syntagmatic form of a word
form and its influence on the degree of its separability

Шамшетова Ю.М., Ходжаниязова А.А. Лексико-
семантическая группа англицизмов периода коронавирусной
инфекции (на материале СМИ Каракалпакстана) 16

Шамшетова Ю.М., Ходжаниязова А.А. Коронавирус инфек-
циясы кезіндегі англицизмдердің лексико-семантикалық тобы
(Қарақалпақстан бұқаралық ақпарат құралдары негізінде)

Shamshetova Yu., Khodzhanizayova A. Lexical-semantic group
of englicism in the period of coronavirus infection (based on the
material of the media of Karakalpakstan)

ӘДЕБИЕТТАНУ
ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ
LITERARY STUDIES

Войводич Я. Русские литературные трансформации новейшего
времени 23

Войводич Я. Жаңа замандағы орыс әдеби трансформациялары
Voyvodich Ya. Russian literary transformations of modern times

Доценко С.Н. Об одной визуальной цитате: фильм «Матрица»
и «Мертвый Христос» Ганса Гольбейна..... 35

Доценко С.Н. Бір көрнекі дәйексөз туралы: Ханс Холбейннің
«Матрица» және «Өлі Христос» фильмі

Dotsenko S. About one visual quote: film «The matrix» and «Dead
christ» by Hans Holbein

Жолдыбаев О.М., Туна Ю. “Сынсу” ғұрпының бүгінгі
көрінісі..... 40

Жолдыбаев О.М., Туна Ю. Сегодняшнее видение ритуала
“Сынсу”

Zholdybaev O.M., Tuna Y. Today's view of the “Syngsu” rite

Ломова Е.А., Касымжанова М.Е. Жанр усадебного романа в
аспекте межкультурной коммуникации..... 47

Ломова Е.А., Касымжанова М.Е. Мәдениетаралық коммуни-
кация аспектісіндегі роман жанры

Казахский национальный педагогический университет имени Абая

ВЕСТНИК

Серия «Филологические науки»
№4(86), 2023 г.

Периодичность – 4 номера в год.
Выходит с 2000 года.

Главный редактор:

д.филол.н., проф. Абишева С.Д.

Зам. гл. редактора:

PhD, ст.препод. Найманбаев А.А.

Научный редактор:

PhD, и.о.ассоц.проф. Сабирова Д.А.

Члены редколлегии:

д.филол.н., проф. Танжарикова А.В.,

д.филол.н., проф. Абдигазулы Б.,

д.пед.н., проф., член-корр. НАН РК

Ф.Ш. Оразбаева,

д.пед.н., проф. Шаханова Р.А.,

д.филол.н., проф. Ильясова Н.А.,

д.филол.н., проф. Мусатаева М.Ш.,

д.филол.н., проф. Есенова К.У.,

к.филол.н., доц. Маймакова А.Д.,

PhD, ст.препод. Конжабаева Н.Н.,

к.филол.н., ассоц. проф. Жиренов С.А.,

к.филол.н., доц., Институт языкознания имени А.

Байтурсынова Ананьева С.В.,

д.филол.н., проф., КазНУ имени аль-Фараби

Джолдасбекова Б.У.,

к.филол.н., доц., Институт литературы и искусства имени М.О.Ауэзова

Фазылжанова А.М.,

д.пед.н., проф. Рысбаев С.К. (Кыргызстан),

PhD доктор, проф. Белобровцева И.З.

(Эстония),

д.пед.н., доц. Дроздова О.Е. (Россия),

д.филол.н., проф. Киклевич А.К. (Польша),

д.филол.н., проф. Нефагина Г.Л. (Польша),

д.филол.н., проф. Войводич Я. (Хорватия),

PhD, проф. Роллберг Петер (США),

PhD, проф. Табачникова О.М.

(Великобритания),

д.филол.н., проф. Туркмен Фикрет (Турция).

Ответственный секретарь:

PhD, и.о.ассоц.проф. Серикова С.К.

Технический секретарь:

к.филол.н., ст.препод. Хавайдарова М.М.

© Казахский национальный педагогический университет им. Абая, 2023

Зарегистрировано

в Министерстве культуры и информации РК
8 мая 2009 г. №10109-Ж

Подписано в печать 27.12.2023.

Формат 60x84 1/8. Объем 18,125 уч-изд.л.

Тираж 300 экз. Заказ 103.

050010, г. Алматы,

пр. Достык, 13. КазНПУ им. Абая

Издательство «Ұлағат»

Казахского национального педагогического университета имени Абая

Lomova E., Kasymzhanova M. The genre of the manor novel in the aspect of intercultural communication

Массимо М. Минимализм: от немоты до голосов XXI века..... 54

Массимо М. Минимализм: мылқаулықтан ХХІ ғасырдың дауыстарына дейін

Massimo M. Minimalism: from muteness to voices of the 21st century

Токшылықова Г.Б. Т.Н.Рахымжановтың «Күй аты – Дайрабай» повесіндегі күйші тұлғасының бейнеленуі..... 74

Токшылықова Г.Б. Портрет личности кюйши в повести Т.Н.Рахымжанова «Кюй называется Дайрабай»

Tokshylykova G. Portrait of the personality of kyushi in the story of T. Rakhymzhanova «Kyu is named Dairabay»

ПЕДАГОГИКА МЕН ӘДІСТЕМЕ МӘСЕЛЕЛЕРІ ПРОБЛЕМЫ ПЕДАГОГИКИ И МЕТОДИКИ PROBLEMS OF PEDAGOGY AND METHODOLOGY

Yerzhanova F., Biray N. Innovative integrative fairy tale therapy at the intersection of philological research..... 81

Ержанова Ф.М., Бирай Н. Филологиялық зерттеулер тоғысындағы инновациялық интеграциялық ертегі терапиясы

Ержанова Ф.М., Бирай Н. Инновационная интегративная сказкотерапия на стыке филологических исследований

Кенесхан Г., Умарова А.Б. Развитие навыка анализа у учащихся через графические органайзеры на уроках русского языка и литературы..... 88

Кенесхан Г., Умарова А.Б. Орыс тілі мен әдебиеті сабақтарында графикалық ұйымдастырушылар арқылы оқушылардың талдау дағдысын дамыту

Keneskhan G., Umarova A. Development of analysis skills in students through graphic organizers in russian language and literature lessons

Климкевич А. Текст элитарной культуры в практике преподавания РКИ в Польше..... 97

Климкевич А. Польшада орыс тілін шет тілі ретінде оқыту тәжірибесіндегі элиталық мәдениет мәтіні

Klimkiewicz A. The text of elite culture in the practice of teaching russian as a foreign language in poland

Мизанбеков С.К., Кульбаева А.Ж. Межпредметная интеграция как средство мотивации учащихся к чтению художественной литературы..... 105

Мизанбеков С.К., Кульбаева А.Ж. Пәнаралық интеграция – оқушыларды көркем әдебиетті оқуға ынталандыру құралы

Mizanbekov S., Kulbaeva A. Interdisciplinary integration as a means of motivating

Abai Kazakh National Pedagogical University

BULLETIN

Chief Editor

Doctor of Philology, Professor **Abisheva S.**

Deputy Chief Editor

PhD, senior lecturer **Naimanbaev A.**

Scientific editor

PhD, Associate Prof. **Sabirova D.**

EDITORIAL TEAM:

Doctor of Philology, Assoc. Professor

Tanzharikova A.

Doctor of Philology, Professor

Abdigaziuly B.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

Orazbayeva F.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shakhanova R.,

Doctor of Philology, Professor **Ilyasova N.**

Doctor of Philology, Professor

Mussatayeva M.

Doctor of Philology, Professor **Essenova K.**

Candidate of Philology Science, Associate Professor

Maimakova A.

PhD, Senior Lecturer **Konkabayeva N.**

Candidate of Philology Science, Assoc. Professor

Zhirenov S.

Ph.D. in Philology, Associate Professor, M.O.Auezov

Institute of Literature and Art **Ananyeva S.**

Doctor of Philology, Professor, Al-Farabi KazNU

Dzholdasbekova B.

Candidate of Philology Science, Associate Professor,

A. Baitursynov Institute of Linguistics

Fazylyzhanova A.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

(Kyrgyzstan) **Rysbayev S.,**

PhD, professor (Estonia)

Belobrovtsseva I.

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor

(Russia) **Drozdova O.,**

Doctor of Philology, Professor (Poland)

Kiklevich A.

Doctor of Philology, Professor (Poland)

Nefagina G.

Doctor of Philology, Professor (Croatia)

Voyvodich Ya.,

PhD, Professor (the USA) **Rollberg Peter**

PhD, Professor (the UK) **Tabachnikova O.**

Doctor of Philology, Professor (Turkey)

Turkmen F.

Executive Secretary

PhD, Associate Prof. **Serikova S.**

Technical Secretary

Candidate of Philology Science, Senior Lecturer

Khavaidarova M.

©Abai Kazakh National Pedagogical University,
2023

Registered in the Ministry of Culture and Information
of the Republic of Kazakhstan
8 May 2009 No10109-Zh/Ж

Signed in print 27.12. 2023.

Format 60x84 1/8. Volume 18,125
teaching and publishing lists.

Number of copies 300. Order 103.

050010, Almaty, Dostyk avenue 13, Abai KazNPU
Publishing House "Ulagat" of the Abai Kazakh
National Pedagogical University

- Юсуп П.К., Юсуп А.Н.** Орта мектепте ғылыми фантастикалық шығармаларды оқыту жолдары 120
- Юсуп П.К., Юсуп А.Н.** Методика преподавания научной фантастики в средней школе
- Yusup P., Yusup A.** Methodology of teaching science fiction at secondary school

**АУДАРМАТАНУ
ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЕ
TRANSLATION STUDIES**

- Akbalayeva Zh.** National-cultural adaptation of the Fiction Texts in the Kazakh and English Translations..... 132
- Ақбалаева Ж.К.** Қазақ және ағылшын тіліндегі әдеби мәтіндерді ұлттық-мәдени бейімдеу мәселелері
- Ақбалаева Ж.К.** Национально-культурная адаптация художественных текстов в казахском и английском переводах
- Біздің авторлар**..... 142
- Наши авторы**
- Our authors**

**АУДАРМАТАНУ
ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЕ
TRANSLATION STUDIES**

МРНТИ 17.82.31

10.51889/2959-5657.2023.86.4.014

Ақбалаева Ж.К.
Международная Образовательная Корпорация,
Алматы, Казахстан
Ассистент профессора, Akbala_zhanat_kau@mail.ru

**НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНАЯ АДАПТАЦИЯ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ТЕКСТОВ
В КАЗАХСКОМ И АНГЛИЙСКОМ ПЕРЕВОДАХ**

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы передачи национально-культурных основ казахского и английского народов в художественных произведениях. Затрагиваются также вопросы использования языковых средств и стилистических приемов, которые составляют значительную трудность при переводе; также здесь рассматриваются возможности использования переводческих приемов при передаче национально окрашенных единиц языка. Актуальность статьи обусловлена следующими факторами: необходимостью расширения сравнительного описания лексики с культурным компонентом на примерах из художественной литературы; придать контекстуальное значение национально-культурной составляющей слов; определить национально-культурную специфику семантики казахского и английского языков, создающую лингвистические трудности при переводе. Вышеуказанные цели ставят перед собой следующие задачи: выявить лексику с культурной составляющей в литературных произведениях; сравнить семантику выявленных слов и описать специфику их значений, связанную с характерными особенностями культуры, действительности, повседневной жизни и т.п.; оценить степень адекватности перевода. Наиболее значимыми результатами, полученными при изучении поставленного в статье вопроса, являются: сопоставительный анализ этнокультурной лексики и возможных переводных вариантов этих единиц; обозначение национально-культурных особенностей лексики; выявление основных тенденций семантического расширения значений; установление экстралингвистических факторов при переводе; определение стилистических особенностей рассматриваемых единиц; несоответствия ценностной картины мира рассматриваемых языков; анализ устойчивого пласта лексики в сфере национальной специфики.

Ключевые слова: перевод, культурные различия, языковые средства, без эквивалентная лексика, стратегии перевода.

Ақбалаева Ж.К.
Халықаралық Білім Беру Корпорациясы,
Алматы, Қазақстан
Ассистент профессор, Akbala_zhanat_kau@mail.ru

**ҚАЗАҚ ЖӘНЕ АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕГІ ӘДЕБИ МӘТІНДЕРДІ ҰЛТТЫҚ-МӘДЕНИ
БЕЙІМДЕУ МӘСЕЛЕЛЕРІ**

Аңдатпа

Мақалада қазақ және ағылшын халықтарының ұлттық-мәдени негіздерін көркем шығармаларда жеткізу мәселелері қарастырылған. Аудармада айтарлықтай қиындық тудыратын лингвистикалық құралдар мен стилистикалық құралдарды пайдалану мәселелері

де қозғалады; сондай-ақ тілдің ұлттық реңкті бірліктерін беру кезінде аударма әдістерін қолдану мүмкіндіктері қарастырылады. Мақаланың өзектілігі келесі факторларға байланысты: көркем әдебиеттен мысалдар арқылы мәдени құрамдас бөлікпен лексиканың салыстырмалы сипаттамасын кеңейту қажеттілігі; сөздердің ұлттық-мәдени компонентіне контекстік мағына беру; аудармада лингвистикалық қиындықтар туғызатын қазақ және ағылшын тілдерінің семантикасының ұлттық-мәдени ерекшелігін анықтау. Жоғарыда аталған мақсаттар мынадай міндеттерді қойды: әдеби шығармалардағы мәдени компоненті бар сөздік қорды анықтау; анықталған сөздердің семантикасын салыстыру және мәдениеттің, болмыстың, күнделікті өмірдің және т.б. тән белгілермен байланысты мағыналарының ерекшеліктерін сипаттау; аударманың адекваттылық дәрежесін бағалау. Мақалада қойылған сұрақты зерделеу нәтижесінде алынған ең маңызды нәтижелер: этномәдени лексиканы және осы бірліктердің мүмкін аударма нұсқаларын салыстырмалы талдау; сөздік құрамының ұлттық-мәдени ерекшеліктерін белгілеу; мағыналардың семантикалық кеңеюінің негізгі тенденцияларын анықтау; аудармада экстралингвистикалық факторларды белгілеу; қарастырылып отырған бірліктердің стильдік ерекшеліктерін анықтау; қарастырылып отырған тілдер әлемінің құндылық бейнесіндегі сәйкессіздіктер; ұлттық ерекшелік аясында лексиканың тұрақты қабатын талдау.

Негізгі сөздер: аударма, мәдени айырмашылықтар, тілдік құралдар, эквивалентті емес лексика, аударма стратегиялары.

Akbalayeva Zh.

International Educational Corporation,

Almaty, Kazakhstan

Assistant professor, Akbala_zhanat_kau@mail.ru

NATIONAL – CULTURAL ADAPTATION OF THE FICTION TEXTS IN THE KAZAKH AND ENGLISH TRANSLATIONS

Abstract

The article deals with the issues of rendition of the national and cultural foundations of the Kazakh and English peoples in the works of fiction. The issues of the use of linguistic means and stylistic techniques, which constitute a significant difficulty of their translation, are touched upon as well. The article considers the possibilities of using translation techniques in the transmission of nationally colored units of the language. The relevance of the article is due to the following factors: the need to expand the comparative description of vocabulary with a cultural component using examples from fiction; to give the contextual meaning of the national-cultural component of words; to define the national and cultural specificity of the semantics of the Kazakh and English languages that create linguistic problems in translation. The upper mentioned goals pose the following tasks: to identify vocabulary with a cultural component in literary works; to compare the semantics of the identified words and describe the specifics of their meanings associated with the characteristic features of culture, reality, everyday life, etc.; to assess the degree of adequacy of the translation.

The most significant results obtained from studying the question posed in this article are: Comparative analysis of ethno cultural vocabulary and, possible translation versions of these units are made; designation of national and cultural features of vocabulary; identification of the main trends in the semantic expansion of meanings; establishment of extra linguistic factors while translation; determination of the stylistic features of the units under consideration; discrepancies in the value picture of the world of the languages under consideration; analysis of a stable layer of vocabulary in the sphere of their national specificity.

Key words: translation, cultural differences, language means, non-equivalent vocabulary, translation strategies.

Introduction. Nowadays, no culture exists in isolation from the creative searches of other peoples. In the global world, the task of a translator, constantly being a mediator between different cultures, is quite painstaking work that requires perseverance and endurance. A translator who has to recreate the author's text in another language has double challenges in the translation process. The present work represents an experience in summarizing research on consideration of translation problems in the lingua-cultural aspect. It explores the elements of culture reflected in a literary text, and the ways of their manifestation in language and speech. The article topicality includes cultural-pragmatic adaptation and basic translation strategies and techniques for transfer of the cultural component of the source text; it analyzes the ways of transmitting cultural nature and cases of its untranslatability; transference of cultural differences and peculiarities of national rites and rituals.

The purpose of this article is to consider and define the translated literary text as an element of linguistic cultural dialogue that embodies the national cultural specificity of the source text in another culture (linguistic environment).

Materials and methods

Obviously there is a large literature devoted to the study of the national and cultural specifics of the semantics of a word. Nowadays, principles for identifying words with a cultural component and methods for describing their meanings have been developed, and there are also various classifications of this kind of vocabulary. At the same time, both the composition and content of the meanings of words of this type of vocabulary vary significantly, firstly, depending on the background of what language and culture this vocabulary is analyzed within, and, secondly, what texts, what time, what environments communication it is used in. Thus, the novelty of this article is determined by the fact that: 1) vocabulary with a cultural component is revealed in works of fiction; 2) non-equivalent and background vocabulary are compared for the first time from this perspective. The following methods are used for the study: 1) the descriptive method; 2) the comparative method; 3) the methods of contextual and component analysis.

Literature review

The culture members usually share some definite general traditional beliefs of a community. Therefore, translators do not translate just texts; they translate cultures or some culture specificities. In translation studies Snell-Hornby called such ideas "cultural turn". [1]. In their turn Bassnett and Lefevere [2], stated that translation studies take the "cultural turn", as translators better view the process of mediating between cultures or of introducing different word forms, and cultural nuances. Nida added: "Language and culture cannot exist without each other, and languages not only represent elements of culture, they also serve to model culture". Further Nida wrote: "As culture normally changes faster than language, the meaning of a word must be determined by both the syntagmatic contexts and the cultural contexts" [3]. Newmark, much earlier than the previous authors defined that translators have to ensure their translation "...at every level of a text, from paragraph to word, from title to punctuation" [4], moreover, he affirmed that: "food is for many the most sensitive and important expression of national culture, food terms are subject to the widest variety of translation procedures". The cultural schema by Brown and Yule [5]; the linguistic schema by Ketchum [6]; and the story schema by Mandler [7], were indicated that readers reconstruct a text by their cultural information. The importance of cultural schemata was studied by Carrell & Eisterhold [8], by Johnson [9] and etc. Johnson studied the effect of the cultural origin of prose. Concerning the issues of translation strategies Vinay and Darbelnet, posited two general procedures of "direct translation" to include "borrowing, calque, and literal translation" procedures and "oblique translation" to include "transposition, modulation, equivalence, and adaptation" procedures [10]. In the present paper we follow Newmark's translation procedures: "transference of a cultural word, target language cultural equivalent, descriptive equivalent, componential analysis, and transonym" [11]. Hence we keep close to Baker's eight translation strategies: "translation by a more general word, translation by a more neutral word, translation by cultural substitution, translation using a loan word

or loan word plus explanation, translation by paraphrase using a related word, translation by paraphrase using unrelated words, translation by omission, and translation by illustration” [12]. Also with respect we follow Lawrence Venuti’s translation strategies: foreignizing and domesticating. Foreignization strategies introduce a foreign culture to another culture, arousing the feeling that other cultures are different from the receiving culture. [13]. Fiction translators have to “combat” the culture specific gaps in literary texts, and they have to be aware of translation strategies for culture specific items too. Klaus Roth said: “Culture and language are closely related but are not identical with each other. Languages are 'exported' to other continents and cultures, and the same (or a similar) culture can be shared by people speaking very different languages.”[14].

So, basing the upper cited scholars we can sum up the relevance of studying the national-cultural adaptation of the fiction texts by words of Müller-Vollmer who wrote: “In the area of the literary translation, investigations that are at once extensive and intensive can hardly be carried out single-handedly by individual scholars...” [15]; and the current paper aim at eliminating handful and helpful solutions of the issue under studies; and strategies suggested in research concern the sphere of the Kazakh – English and vice versa translations. The article can help the translators to choose the most appropriate ways to transfer the language means. The theme was chosen because of so much nonidentity of the Kazakh and English languages. And so, the translators must be aware of the most crucial procedures they will have to overcome. The specificity of translation from Kazakh into English, and vice versa, is that a lot of cultural and other realities have to be given by transliteration or descriptive method. Recreation requires a lot of time and effort: you cannot translate directly; you always need to comprehend the text and redo something, because the translator does not just translate, but recreates the author’s text in another language. A translator is always more than just a machine for translating from one language to another. A very special connection develops with the person, the literary work of who you are translating. With each translation of material, a separate linguistic sub personality develops in the translator, which bears the characteristics of the mentality of the people whose language he/she is translating. The most difficult thing to convey in translation is the reality of a people’s culture. How to bring Kazakh classics closer to English-speaking readers is an eternal question, because until now, all translations without exception have been carried out from Russian versions.

As it was noted above, there is a large literature devoted to the study of the national and cultural specifics of the semantics of a word. Nowadays, principles for identifying words with a cultural component and methods for describing their meanings have been developed, and there are also various classifications of this kind of vocabulary. At the same time, both the composition and content of the meanings of words of this type of vocabulary vary significantly, firstly, depending on the background of what language and culture this vocabulary is analyzed within, and, secondly, what texts, what time, what environments communication it is used in. Thus, the novelty of this article is determined by the fact that: 1) vocabulary with a cultural component is revealed in works of fiction; 2) non-equivalent and background vocabulary are compared for the first time from this perspective. The following methods are used for the study: 1) the descriptive method; 2) the comparative method; 3) the methods of contextual and component analysis.

Results and discussion

The study of the specifics of foreign culturally colored vocabulary is not sufficiently developed in particular theories of translation. During the process of collection of the factual material, certain challenges arose in applying translation techniques. This is explained, firstly, by the lack of conceptual correspondence in the target language; the absence of an object designated by culture realia and, secondly, the need to convey the flavor, national and historical coloring of the work. Consequently, an additional task arises with choosing the most appropriate translation method in rendition the semantic and connotative content of the reality. In this regard, we define two accent types of translation – phonographic and semantic. The first type involves the transmission of the sound-letter content of a lexical unit; the second is the transfer of the basic meanings and the real concepts being

represented by. It is known that transliteration and transcription are the main phonographic methods of translation of Kazakh/English culturally colored vocabulary. This is an important method of translating lexical units of the original by recreating its sound-letter forms. The transfer of the form of a word into the target language is always somewhat conditional and approximate, according to V.N. Komissarov. [16].

To begin with, let's make a short excursion into the particularities of the Kazakh language. Being the language of nomads and different tribes, it was formed over several centuries and is now a representative of the Turkic language family. New words in the Kazakh language are formed by adding various kinds of affixes, suffixes and endings to an existing word. The only exceptions are neologisms borrowed from other languages. They just adapt to the Kazakh pronunciation, but in general remain unchanged. The modern Kazakh alphabet is almost a hundred years old. It was based on the Cyrillic alphabet, and many of the 42 letters are exceptional features for perception, a separate part is usually used only for writing foreign words. Verbs in the Kazakh language are practically no different in their properties from English ones. They have three tenses: present, future and past; forms of growth into singular and multiple. But there are no pronouns for "he (she)"; they are replaced by the generalized word "ол". The stress in words always falls on the vowel of the word. Exceptions are borrowed words. Intonation may vary depending on the emotional state of the speaker and the context. But most often it decreases towards the end of the sentence, as in many other languages. The Kazakh language is not particularly emotional and expressive. Very often, without knowing the language, it is impossible to understand from intonation what is being said.

For example, in the Kazakh language, specific sound-letter correspondences present difficulties: ң [ŋ], ғ [gh], ө [œ], ү [y], ұ [ʊ], қ [kh], һ [h] ә [ə], і [i]. Transliteration rules are still not standardized in the Kazakh language, for example, "Kazakh" (Qazaq | Kazakh (Kazakh)). The difference is from what language (Russian or Kazakh) the translation is performed. The basic Kazakh realities have long been known, for example, Shanyrak / Schanyraq; Aksakal/ Aqsaqal; Kurt/Qurt; Sandyk /Sandyq; Dombyra, and so on.

Let's move on to the role of literary translation, which is a powerful means of linguistic and cultural interaction, mutual enrichment and international cohesion. Through translations, the reader gets acquainted with the individual characteristics of historical phenomena, culture and way of life of different nations, in other words, with those treasures of knowledge and cultural skills that are the spiritual heritage of not only one people, but of all humanity. There is a long tradition of learning a language in close connection with learning about the country served by the language. When comparing languages, national-cultural differences appear at virtually all levels. A language that serves to various national-ethnic groups constantly accumulates elements that reflect the peculiarities of the development of these cultures, which is expressed in background knowledge specificity of each society. At the present stage of development of linguistics, more and more attention is paid to issues related to the national-cultural specificity of languages, and to the national uniqueness of the image of the world. By comparing the vocabulary of two languages, linguists select, first of all, equivalent vocabulary that correlates with the same designations characteristic of other languages, that is, objects, phenomena, concepts. Since one gets acquainted with a language through a word, behind which stands a certain phenomenon in the life, culture of the people, and which has found artistic reflection in literature, ethno cultural vocabulary should become the object of increased attention during translation.

Not all translators manage to convey the meaning successfully. This requires excellent linguistic knowledge, creative talent and mastery of the culture of the country whose language is being translated to. Therefore, we often have to deal with translation inaccuracies in many works of art. As a result, the originality of the literary masterpiece disappears and the author's style is no longer felt as much. It is much more difficult to translate figurative expressions that relate to elements of folklore. E.g., translation of the English proverb: «Jack of all trades and master of none». It may be translated by method of description: «Барлық нәрсенің шебері, бірақ ешнәрсенің шебері емес». But the

translator has to search for contextually appropriate meaning as: «Айдағаны бес ешкі, ысқырығы жер жарады»/ “Drives just five goats, but the whistle blows the Earth”, that is in cases the translator has to transfer «nonsensical boast». And if the translator has to transfer «inexpertness», it is better to choose the following version: «He takes on everything, but succeeds nothing». Let us turn to some Kazakh proverbs:

1. Бетегеден биік, жусаннан аласа (Higher than fescue, lower than wormwood).
  2. Ел аузына қақпақ бола алмайсың (One can't be a cover for a nation mouth).
  3. Жалғыз кісі жау алмас (One in the field is not a warrior).
  4. Қайыршыға жел қарсы (The wind is always against the beggar).
- (My English versions).

The following Kazakh proverbs form stylistic repetitions that cannot be rendered fully, especially the alliterations:

«АШТЫҢ АҚЫЛЫ Астан Әрі Аспайды» (The hungry person's thoughts (mind) do (does) not go beyond the food); or enumeration: «АТЫҢДЫ САТ, ТОНЫҢДЫ САТ, ЖАТАРЫҢДА ТОЙЫП ЖАТ» (Sell your horse, sell your fur coat, but go to bed full). (My English versions).

According to the Kazakh Pen Club, not a single significant Kazakh writer, with the exception of two or three of our writers, has reached the world level over the past 30 years, which, unfortunately, is determined by the presence of a foreign language version of his or her work. [17].

The literary process in Kazakhstan proceeds without communication between the modern Kazakh writer and the world literature. Due to the lack of high-quality translation of the Kazakh literature into foreign languages, there is no particular interest in our literature in the world. Many Kazakh writers do not speak foreign languages, and this is where their lack of understanding of the real literary process in the world stems. The list of authors who were translated into English and published in the USA and England includes such outstanding Kazakh writers as Mukhtar Auezov, Mukagali Makataev, Abdijamil Nurpeisov, Berdibek Sokpakbaev, Olzhas Suleimenov, Abish Kekilbayev, Smagul Elubay, Saken Zhunusov, Gerold Belger, Oralkhan Bokeev. Each book is published in hardcover and placed in the Internet resources, where it can be purchased anywhere in the world.

The translator should not be a “rival” of the author, that is, he should convey the author's thoughts and not introduce his own vision into the work. If the translator does not have literary talent, then knowledge of a foreign language is not enough. Literature is created by national writers, and translators create world literature. It is impossible to avoid difficulties in the translation trade; the whole procedure consists of difficulties. The main difficulties are the lack of a clearly systematized terminological base, as well as the lack of well-written, highly specialized dictionaries. Sometimes the translator himself has to “invent” this or that term, which often leads to confusion when translating back from Kazakh into English. New terms and phrases regularly appear in the Kazakh dictionaries. Moreover, domestic specialists decided to translate borrowed words, including international ones, into Kazakh, sometimes, to my mind, not appropriate at all, for example “banana” as “*sary qyisyq*” that means “*yellow and crooked*” (descriptive translation). All this creates additional confusion and mishmash in translation circles. When translating the Kazakh text, one can note the absence of prepositions, adjectives and nouns in case and number. If a translator wants to penetrate the true meaning of a work, to understand the author's intention and the stylistic techniques used by the author, he (she) creates a translated work that would be as close to the ideological and artistic essence of the original. And according to V. Ya. Zadornova, the translator, along with linguo-stylistic analysis of a work of art, needs to make the literary interpretation of the translated text [18].

The features and problems of translation are determined by the specifics of the original text, as well as the goal that the translator sets for himself. V.V. Sdobnikov and O.V. Petrova identify three purposes for translation of the literary texts. The first goal is to introduce the readers to the writer's work that is inaccessible to them due to ignorance of the language. The second goal is to present the cultural features of the original. The third goal is aimed at familiarizing the readers with the contents of the book [19].

It is important to note that an integral part of pragmatic adaptation is the national-cultural adaptation of the text whiles the translation, since any literary work is created within a certain culture. In the process of rendition, the translator becomes the author of a new work and he has to decide how

fully convey the work of the original into the target language. In translation process, the text of adaptation occurs and it causes changes in the information contained in the source text. Taking into account the functional role played by culture words in a particular message it is important to keep in mind the principle of the pragmatic aspect of translation. For example, it is not always possible to preserve the reality or replace it with an equivalent of the other culture. Realities, reflecting the specifics of national culture, may have connotations that create a vivid image that is not always accessible a foreign language culture. Revelation of the culture in its entirety of national associations is the most important task of the linguistic and cultural aspects of translation. Let us turn to the research of A. Ermagambetova, who in her work "The essence and meaning of national words-realities in the language of a work of art and methods of their translation" proposes to translate the Kazakh realities in the following ways: 1) transliteration + explication; 2) transcription + explication; 3) transcription + addition + explication; 4) explication [20].

The mentioned author gives the examples: 1) Жайлау — Jailau — highland pasture (summer pasture or camping cite of summer season); 2) Жыр — Zhir — a tale of verses, usually dealing with history (likewise a poetic story of recitative form); 3) Жоқтау — is not translated; 4) Жылау — is not translated.

We observe transliteration + explication in cases: «zhyr (жыр)»; transcription + explication: «zhailau (жайлау)»; the realias: «жоқтау», «жылау» were not translated at all. And my versions are: mourning; sobbing/weeping.

"Transliteration is the best way of translation in cases where there is a need to convey national or ethnographic coloring. However, one must be careful about using transliteration alone without supporting it with description - the reader's background knowledge is not so extensive to decipher cultural information" [21].

Inaccurate transmission or inadequate replacement of culture words leads to an incorrect perception of the reality and culture of the original language by the receptors of translations. The Kazakh realia words in the writer's texts are used to recreate the ethnographic features of the narrative and temporal coloring, reflect bilingual situations, features of the national mentality and national behavior, and convey interesting information about speech etiquette. In a literary text, the national word is enriched with a new meaning; the real content of its meaning becomes much deeper, more voluminous than its lexicographic description.

The authors style can be percept by use of metaphors in description of the Kazakh nature: («еріз козыдай/ботадай- like a twin lamb/ Bota(the camel's child); бота көзді- large eyes(in Kazakh it is compared with the camel child's eyes); жарқыраған жұлдыздай- a shining star»), that are presented by similes comparisons. In the Kazakh prose A. Baitursynov was the first who used the term "ауыстыру"- "renaming", instead of "metaphor". [22].

The tropes are frequently used in the literary texts:

1. Көңілге ажым салу (to give all the blues);
2. Біреудің ала жібін аттау (to do smth bad to someone);
3. Тәнір/ Алла тағала жарылқасын! (Let the Almighty be kind).

Epithets are expressed metaphorically that is the inherent feature of the style. The Kazakh kitchen realias like: «айран-airan, шалап-shalap, шубат-shubat, тары көже-tary kozhe, майсөк-maisyok, палау-palau, жая-zhaya, жент-zhent, шужық-shuzhyq, мипалау-mipalau, бөрек-borek, соғым-sogym, талқан-talqan, ірімшік-irimshik», and many others need explanation in translation. E.g., «шалап- shalap» - a mixture of water and sour milk; «шубат-shubat» - sour camel milk, «қымыз-qymyz» - sour horse milk; «мипалау-mipalau» - a dish made from (animal) brains/a dish made from the brains and meat of a lamb's head).

The Kazakh culture words can be grouped as: geographical names: «Арал-Aral, Ресей-Russia, Жапония-Japan». Fauna: «архар-arkhar, бота-bota, нар-nar». Family and tribe names: «Шекті-Shekti, Әлімулы-Alimuly, бәйбіше-baibishe, тоқал-toqal, абысын-abysyn, куда-quda, келін-kelin». Mythology heroes: «Қыдыр Ата-Qydyr ата, Алдар Көсе-Aldar Kose». Names of everyday life and musical instruments: «қобыз-qobuz, домбыра-dombyra, шолпы-sholpy, шоқпар-shoqpar, асық-asyq". Proverbs and sayings: «Әлім алдында аузынды тый» (In the presence of Alim*, it is

better hold the mouth shut); «Әлім түйе қарағаны бір үйлік» (Inspection of a camel by Alim* is a long story). [*Alim- is the tribe of the younger *zhuz (a zhuz is one of the three tribal groups)]. (Kazaks have three zhuzs (tribal families: the Senior, Middle and Junior).

The emotional coloring of literary works of the Kazakh authors make the readers to become a witness to the described events related to history or traditions, introduce them to the specific side of the language and culture of the Kazakh people and therefore are the most significant means of understanding reality. Let us turn to the description of nature in Dulat Isabekov's story "Shoyynkulak":

1. «Аласапыран көктемнің кезі еді. Қыс бойы қар астында тұншыққан жер беті енді емін-еркін рахаттана тыныс алғандай. Ауыл сыртындағы құба жондар қыстан әбден титықтап тойымсыз табындыра түседі. Бұрын ақ қардың үстіне әлдекім қарамай жағып кеткендей алыстан шұбарланып көрінетін қара жол, енді тапталған қамырдай көзге сарғыш шалынады. Жер беті ерекше бір жанданып келе жатыр. Топырақ астында бұғып жатқан тіршілікті құдіретті күн сәулесі қытықтап оятып, бұ дүниеге сүйрелеп шығып жатқан сияқты. Нәп-нәзік өсімдіктер, тасты да тесіп, осынау өмірге елжірей қарап күн көзіне жапа-тармағай тесірейе қалысыпты».

Critics believe that Isabekov writes clearly, strictly, without oriental ornaments, that his prose is strict and thorough. But after reading the passage describing nature, I had a hard time translating the emotionally charged stylistic figures into English. Isabekov's prose is nationally rich and colorful with the expressive means of the Kazakh language.

1. "It was a tempestuous spring. The surface of the Earth that has been suffocated under the snow all the winter long now seemed to breathe freely with pleasure. Outside the village, the desert plateaus become insatiable slopes after winter. The black road, which was previously visible from a distance, as if someone had smeared it with tar, now was glaring yellowish in the eyes, like trampled dough. The Earth's surface was experiencing a special revival. The Earth seemed to be dragging into this world, tickling the life that was straggling under it by the powerful sunlight ».

Especially challenged were the alliterations with their national musical sounding: «...титықтап тойымсыз табындыра түседі». Alliterations usually cannot be transferred by the same sound as in the source text. So the above given ones are translated into English as epithets: the desert plateaus; insatiable slopes.

In translation of culturally specific realities, it is advisable to use the descriptive translation or tracing. The translator must understand and be aware of the features of the described unit of linguistic culture. In English works, cultural values are also clearly recognizable in the context. Let's move on to examples:

Allan Sillitoe "Key to the door", geographical cultural specifications:

1. «His mother said to dad that morning Mr. Mather had been carted off to the General* after falling into a midnight gutter.» (The General hospital) - жалпы аурухана).

2. "... none of them would starve, while he was in Lincoln*..." (Lincoln - қалалық түрменің атауы).

3. "The ground plan of the Nook* was on view to the sky on a long time..." (The Nook – үй атауы «Бұрыш»). In England it is customary to give names to houses.

"Mavis sang about London Bridge* falling down." (London Bridge – балалар ән ойыны).

"A moonlight-flit had been arranged for the darkest night of the month according to Old Moore*." (Old Moore- 15 ғасырдан бастап Англияда жарияланған жұлдыз жорамалымен арзан жылнамалық күнтізбе).

"Can I build a Goose Fair* with your dominoes?" (A Goose Fair -Ноттингемдегі жыл сайынғы жәрмеңке; ескі күндерде мұнда құс еті Англияның түкпір-түкпірінен әкелінді).

"We'll buy some Nelson Squares*... (Nelson Squares - арзан шаршы пішінді печенье).

The cited work by Sillitoe, "The Key to the Door," is characterized by a number of features in the use of words and in the imagery of the characters who live in the mining area. The authenticity of the images is achieved by the author's with vivid descriptions and fresh metaphors.

Thus, basing on the analysis of all the above-mentioned translation difficulties and the peculiarities of the transfer of national principles, it is possible to formulate the crucial strategies for the translation of language units that function in literary texts.

1. The optimal translation solution, undoubtedly, is to search for identical vocabulary.

2. It should also be taken into account that the stylistic or emotional coloring does not always coincide. In this case, interchange is not possible.

3. Tracing, or word-by-word translation, is sometimes possible, although this method is not always effective. It is interesting that sometimes translators manage to introduce new vocabulary into the target language and even culture.

4. When translating texts on psycho-cultural topics, tracing is used along with an explanation in the shortest possible form. This type of translation is called double or parallel.

5. If in the target language there are no phraseological units that are more or less equivalent to the original phraseological unit, you need to look for words corresponding in meaning and coloring, the so-called one-word partial equivalents of phraseological units.

In translation, the task of a translator is to accurately convey the content expressed in one language by means of another language, to master the ability to understand and convey the content of vocabulary in the native language and vice versa.

Conclusion

The ethno cultural vocabulary of the Kazakh (English) language constitutes the main layer of the dictionary, which is directly related to the ethnic characteristics of the Kazakh (English) people, their culture, identity, unique history and social development. The vocabulary reflects the national worldview and attitude of Kazakhs to the surrounding space. Without knowledge of the basic concepts of psychological life, national culture, language, history, life philosophy and modern values of the people, it is impossible to recognize the characteristics of the country and, even more so, to understand its goals and aspirations. The most significant results obtained from studying the question posed in this article are:

Comparative analysis of ethno cultural vocabulary and, on the basis of it, a possible translation of these units is made;

Designation of a circle of lexis with cultural specifications;

Designation of national and cultural features of vocabulary translation;

Identification of the main tendencies in the semantic expansion of meanings;

Establishment of extra linguistic factors during translation;

Determination of the stylistic features of the units under consideration;

Clarification of coincidences / discrepancies in the value picture of the world of the languages under consideration;

Analysis of a stable layer of vocabulary in the sphere of the national specificity.

In this regard, the study of the cultural heritage of the Kazakh (English) people by translators is becoming increasingly relevant, due to their significant role in the process of fulfilling the mission of introducing the peoples of other countries to the treasures of culture. To improve the situation with the Kazakh language, it is worth taking care of the problem of translating books. "The first step should be to support book publishers translating children's books, especially world bestsellers - this will be a fairly effective measure in the development of Kazakh-language content..." [10.].

Language is the most important part of the socio-cultural code of any country; therefore, I consider the preservation and development of the Kazakh language to be a measure of preserving the identity and uniqueness of Kazakhstan in the world. And, it can be noted that a translated literary text, bearing the stamp of the culture of a certain stage in the life of society (its traditions, foundations, mentality), influences the development of literary space of another culture, while creating new images inherent and corresponding to the concepts in the culture of the target language. Once included in the ongoing intercultural dialogue, the text is doomed for multiple interpretations. Ac-

cordingly, text and culture have common parameters that allow us to consider a translated literary text as an element of culture. The works of fiction are of great interest from the point of view of studying the national-cultural specifics and cultural affiliation of a literary text. A distinctive feature of a literary text is the extremely frequent use of figures of speech. Without translation of fiction as national linguistic monuments dialogue of cultures and cultural and literary connections are impossible.

References:

1. Snell-Hornby, M. *The turns of translation studies: New paradigms or shifting viewpoints?* Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins Publishing. 2006.
2. S. Bassnett and A. Lefevere, *Constructing cultures: Essays on literary translation* (pp. 41-56). Clevedon, Philadelphia and Adelaide: Multilingual Matters. 1998.
3. Nida, E. *Language, culture and translation*. *Foreign Languages Journal*, 115(3), 29-33. 1998.
4. Newmark, P. *A textbook of translation*. New York and London: Prentice Hall. 1988.
5. Gillian Brown - George Yule. *Discourse Analysis*-Cambridge University Press. 1983.
6. Ketchum, E. M. *The cultural baggage of second language reading: An approach to understanding*. *Foreign Language Annals*. 2006.
7. J. M. Mandler. *Stories, Scripts, and Scenes. Aspects of Schema Theory*. Psychology Press. 1984.
8. Carrell, P.L. and Eisterhold, J.C. *Schema Theory and ESL Reading Pedagogy*. *TESOL Quarterly*, 17 (2):165-187. 1983.
9. Johnson, Patricia. *Effects on reading comprehension of language complexity and cultural background of a text*. *TESOL Quarterly*, 15, 2: 169–181. 1981.
10. Vinay, J.-P. And Darbelnet, J. *A methodology for translation*. In L. Venuti (Ed.), *the translation studies reader* (pp. 84-93). London and New York: Routledge. 2000 (1958).
11. Newmark, P. *Translation and culture*. New York and London: Prentice Hall. 2010.
12. Baker, M. *In other words: A course book on translation*. London: Routledge. 1992.
13. Venuti, L. *Strategies of translation*. In M. Baker (Ed.), *Routledge encyclopedia of translation studies* (pp. 240-244). London and New York: Routledge. 2001.
14. Klaus Roth. *Crossing Boundaries: the Translation and Cultural Adaptation of Folk Narratives*. 1998.
15. Müller-Vollmcr, Kurt/Irmscher: *Translating Literatures, Translating Cultures*. Berlin. 1998.
16. Komissarov V.N. *Translation theory (linguistic aspects). Textbook for institutes and faculties of foreign language - M.: Higher School, 1990.*
17. <http://www.qazaqpen-club.kz/> Kazakh PEN CLUB, 09/24/2019.
18. Zadoronova V.Ya. *Perception and interpretation of literary text: A textbook for foreign institutes, language and philological Universities*. – Moscow: Higher School, 1984.
19. Sdobnikov V.V., Petrova O.V. *Theory of translation // East-West*, 2007.
20. Ermagambetova A. *The essence and meaning of national words-realities in the language of a work of art and methods of their translation. Abstract of the dissertation for the scientific degree of Ph.D. - A.: 1972.*
21. <http://fridge.com.ua/2011/03/perevod-sotsio-kulturnyih-realiy-ili-kak-peredat-ekstralingvisticheskuyu-informatsiyu-v-perevode/>.
22. “A. Baitursynov shygarmalary.” - Almaty: “Zhazushy”, 1989. (In Kazakh)
23. D. Isabekov. *Tandamaly shygarmalary. Angimeler*. Almaty 2014. (In Kazakh)
24. I. Altynsarin. <https://weaft.com/documents/ybyray-altynsarin-rasskaz-na-kazahskom-yazyke-kazakh-language-story>.

Біздің авторлар

Толуспаева Дариға Жұмабекқызы – Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, г.ғ.м., аға оқытушы, e-mail: dmn_tm@bk.ru

Саржанова Ғалия Байжұмақызы – PhD., академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті Шет тілдер факультетінің шет тілдерін даярлау теориясы мен әдістемесі кафедрасының меңгерушісі, e-mail: galiya008@mail.ru

Шамшетова Юлдуз Махаматдиновна – Әжинияз атындағы Нөкіс мемлекеттік педагогикалық институты, 2-курс докторанты, Нөкіс, Өзбекстан, yulya911@list.ru

Ходжаниязова Айгуль Айтмуратовна – Әжинияз атындағы Нөкіс мемлекеттік педагогикалық институты, педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент, Нөкіс, Өзбекстан, aygul1671@gmail.com

Войводич Ясмينا – Загреб университеті, филология ғылымдарының докторы, профессор, Хорватия

Доценко Сергей Николаевич – гуманитарлық ғылымдар институты, Таллин университеті, Таллин қ., Эстония

Жолдыбаев Олжас Мұратбекұлы – М.О.Әуезов атындағы әдебиет және өнер институты, 2-курс докторанты, zet.olji@mail.ru

Туна Юлдуз – PhD доктор, Анкара Хаджы Байрам Вели университеті, Анкара, Түркия, tuna.yildiz@hbv.edu.tr

Ломова Елена Александровна – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, филология ғылымдарының кандидаты, доцент, elena_lomova_@mail.ru

Касымжанова Маржан – Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, PhD докторант, honey_marjan95@mail.ru

Массимо Маурицио – Әдебиеттанушы, славист, аудармашы, Турин университетінің профессоры, Италия

Токшылықова Гульназ Базарбаевна – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, аға оқытушы

Ержанова Феруза Мерибековна – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, PhD, қауымд. проф. м.а., ferusa@mail.ru

Бирай Наргис – Памуккале университеті, Денизли, Түркия, филология профессоры, nergisb@gmail.com

Кенесхан Гүлмира – Химиялық-биологиялық бағыттағы Назарбаев зияткерлік мектебі

Умарова Акмарал Базархановна – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, магистр, оқытушы

Климкевич Александра – Гданьск университеті, ф.ғ.к., қауымдастырылған профессор, Гданьск, Польша, aleksandra.klimkiewicz@ug.edu.pl

Мизанбеков Серик Коспиевич – Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, п.ғ.к., қауымдастырылған профессор (доцент), serik_mizanbekov@mail.ru

Кульбаева Альмира Жусупбековна – Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, педагогика магистрі, докторант, almira_kulbaeva@mail.ru

Юсуп Пархат Қорабайұлы – Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетінің қазақ әдебиеті кафедрасы, педагогика ғылымдарының магистрі, аға оқытушы, farhat.yusup.70@mail.ru

Юсуп Айжан Нурашқызы – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің қазақ әдебиеті кафедрасы, педагогика ғылымдарының магистрі, аға оқытушы, ayzhan.yusup@mail.ru

Ақбалаева Жанат Келжанқызы – Қазақ-Америка университетінің факультеті, Халықаралық білім беру корпорациясы, профессор ассистенті, аға оқытушы, Akbala_zhanat_kau@mail.ru

Наши авторы

Толуспаева Дариға Жұмабекқызы – КарУ имени Е.А.Букетова, м.г.н., старший преподаватель, e-mail: dmn_tm@bk.ru

Саржанова Галия Байжұмақызы – PhD, заведующая кафедрой теории и методики иноязычной подготовки факультета иностранных языков Карагандинского университета имени академика Е.А. Букетова, e-mail: galiya008@mail.ru

Шамшетова Юлдуз Махаматдиновна – Нукусский государственный педагогический институт имени Ажинияза, докторант 2 курса, Нукус, Узбекистан, yulya911@list.ru

Ходжаниязова Айгуль Айтмуратовна – Нукусский государственный педагогический институт имени Ажинияза, кандидат педагогических наук, доцент, Нукус, Узбекистан, aygul1671@gmail.com

Войводич Ясмينا – Загребский университет, доктор филологических наук, профессор, Хорватия

Доценко Сергей Николаевич – Институт гуманитарных наук, Таллиннский университет, г. Таллинн, Эстония

Жолдыбаев Олжас Муратбекович – Институт литературы и искусства имени М.О. Ауэзова, PhD докторант, zet.olji@mail.ru

Туна Юлдуз – Университет Анкары Хаджи Байрама Вели, Анкара, Турция, tuna.yildiz@hbv.edu.tr

Ломова Елена Александровна – Казахский национальный педагогический университет имени Абая, кандидат филологических наук, доцент, elena_lomova_@mail.ru

Касымжанова М.Е. – Казахский национальный университет имени Аль-Фараби, докторант PhD, honey_marjan95@mail.ru

Массимо Маурицио – литературовед, славист, переводчик, профессор Туринского университета, Италия

Токшылыкова Гульназ Базарбаевна – Казахский национальный педагогический университет имени Абая, старший преподаватель

Ержанова Феруза Мерибековна – Казахский национальный педагогический университет имени Абая, PhD, и.о. ассоц. проф., ferusa@mail.ru

Бирай Наргис – Университет Памуккале, Денизли, Турция, профессор филологии, nergisb@gmail.com

Кенесхан Гульмира – Назарбаев Интеллектуальная школа химико-биологического направления

Умарова Акмарал Базархановна – Казахский национальный педагогический университет имени Абая

Климкевич Александра – Гданьский университет, кандидат филологических наук, ассоциированный профессор, Гданьск, Польша, aleksandra.klimkiewicz@ug.edu.pl

Мизанбеков Серик Коспиевич – Казахский национальный университет им. аль-Фараби, к.п.н., ассоциированный профессор (доцент), serik_mizanbekov@mail.ru

Кульбаева Альмира Жусупбековна – Казахский национальный университет им. аль-Фараби, магистр педагогики, докторант, almira_kulbaeva@mail.ru

Юсуп Пархат Қорабайулы – Кафедра казахской литературы Казахского национального женского педагогического университета, магистр педагогических наук, старший преподаватель, farhat.yusup.70@mail.ru

Юсуп Айжан Нурашқызы – Кафедра казахской литературы Казахского национального педагогического университета имени Абая, магистр педагогических наук, старший преподаватель, ayzhan.yusup@mail.ru

Акбалаева Жанат Келжановна – Факультет Казахско-Американского Университета Международной Образовательной Корпорации, ассистент профессора, старший преподаватель, Akbala_zhanat_kau@mail.ru

Our authors

Toluspaeva Dariga – Karaganda Buketov University, M.Sc., e-mail: dmn_tm@bk.ru

Sarzhanova Galiya Baizhumaqyzy – PhD., Head of the Department of Theory and Methods of foreign language training, Foreign languages Faculty, Karaganda Buketov University, e-mail: galiya008@mail.ru

Shamshetova Yulduz – Nukus State Pedagogical Institute named after Ajiniyaz, 2nd year doctoral student, Nukus, Uzbekistan, yulya911@list.ru

Khodzhanियazova Aigul – Nukus State Pedagogical Institute named after Ajiniyaz, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Nukus, Uzbekistan, aygul1671@gmail.com

Vojvodic Jasmina – University of Zagreb, Doctor of Philology, Professor, Croatia

Dotsenko Sergei – School of Humanities, Tallinn University, Tallinn, Estonia

Zholdybayev Olzhas – M.O. Auezov Institute of Literature and Art, PhD student, zet.olji@mail.ru

Tuna Yildiz – Ankara Haji Bayram Veli University, Ankara, Turkey, PhD, tuna.yildiz@hbv.edu.tr

Lomova Elena – Abai Kazakh National Pedagogical University, Ph.D. professor, elena_lomova_@mail.ru

Kasymzhanova Marzhan – Al-Farabi Kazakh National University, doctoral student, hon-ey_marjan95@mail.ru

Massimo Maurizio – Literary critic, Slavist, translator, Professor at the University of Turin, Italy

Tokshylykova Gulnaz – Abai Kazakh National Pedagogical University, senior lecturer

Yerzhanova Feruza – Abai University, acting associated professor, ferusa@mail.ru

Biray Nergis – Pamukkale University, Denizli, Turkey, philology professor, nergisb@gmail.com

Keneshan Gulmira – Nazarbayev Intellectual School of Chemical and Biological Directions

Umarova Akmaral – Abai Kazakh National Pedagogical University, Senior teacher

Klimkiewicz Aleksandra – Gdansk University, Candidate of Philology Science, Associate Professor, Gdansk, Poland, aleksandra.klimkiewicz@ug.edu.pl

Mizanbekov Serik – doctor of pedagogical sciences, professor, serik_mizanbekov@mail.ru

Kulbaeva Almira – magister of pedagogical sciences, doctoral student, almira_kulbaeva@mail.ru

Yussup Parkhat – Department of Kazakh Literature, Kazakh State Women's Pedagogical University, Master of Pedagogical Sciences, Senior teacher, farhat.yusup.70@mail.ru

Yussup Ayzhan – Department of Kazakh Literature, Abai Kazakh National Pedagogical University, Master of Pedagogical Sciences, Senior teacher, ayzhan.yusup@mail.ru

Akbalaeva Zhanat – Faculty of Kazakh-American University, International Educational Corporation, Assistant Professor, Senior Tutor, Akbala_zhanat_kau@mail.ru

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК

«Филология ғылымдары» сериясы

Серия «Филологические науки»

Series «Philological sciences»

№ 4 (86), 2023

Алматы, 2023

Абай атындағы
Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

ХАБАРШЫ
«Филология ғылымдары» сериясы
№4 (86), 2023 ж.

Шығару жиілігі – жылына 4 нөмір.
2000 ж. бастап шығады.

Бас редактор:
филол.ғ.д., проф. С.Д. Абишева

Бас ред. орынбасары:
PhD, аға оқытушы А.А. Найманбаев

Ғылыми редактор:
PhD, қауымд.проф.м.а. Д.А. Сабирова

Редакция алқасы:
филол.ғ.д., проф. А.В. Танжарикова,
филол.ғ.д., проф. Б. Әбдіғазизұлы,
пед.ғ.д., профессор, ҚР ҰҒА корр.-мүшесі
Ф.Ш. Оразбаева,
пед.ғ.д., профессор Шаханова Р.А.,
филол.ғ.д., проф. Н.Ә. Ильясова,
филол.ғ.д., проф. М.Ш. Мусатаева,
филол.ғ.д., проф. Қ.Ө. Есенова,
филол.ғ.к., доц. А.Д. Маймакова,
PhD, аға оқытушы Н.Н. Конкабаева
филол.ғ.к., қауымд. проф. С.А. Жиренов,
филол.ғ.к., доц. М.Әуезов атындағы Әдебиет
және өнер институты С.В. Ананьева,
филол.ғ.д., проф., әл-Фараби атындағы ҚазҰУ
Б.У. Джолдасбекова,
филол.ғ.к., доц., А. Байтұрсынов атындағы Тіл
білімі институты А.М. Фазылжанова,
пед.ғ.д., профессор С.К. Рысбаев (Қырғызстан)
PhD докторы, проф. И.З. Белобровцева
(Эстония),
пед.ғ.д., проф. О.Е. Дроздова (Ресей),
филол.ғ.д., проф. А.К. Киклевич (Польша),
филол.ғ.д., проф. Г.Л. Нефагина (Польша),
филол.ғ.д., проф. Я. Войводич (Хорватия),
PhD, проф. Роллберг Петер (АҚШ),
PhD, проф. О.М. Табачникова (Ұлыбритания),
филол.ғ.д., проф. Түркмен Фикрет (Түркия).

Жауапты хатшы:
PhD, қауымд.проф.м.а. С.К. Серикова

Техникалық хатшы:
филол.ғ.к., аға оқытушы М.М. Хавайдарова

© Абай атындағы Қазақ ұлттық
педагогикалық университеті, 2023

Қазақстан Республикасының
Мәдениет және ақпарат министрлігінде
2009 жылы мамырдың 8-де тіркелген
№10109-Ж

Басуға 27.12.2023. қол қойылды.
Пішімі 60x84 1/8. Көлемі 18,125 е.б.т.
Таралымы 300 дана. Тапсырыс 103.

050010, Алматы қаласы,
Достық даңғылы, 13.
Абай атындағы ҚазҰПУ

Абай атындағы Қазақ ұлттық
педагогикалық университетінің
«Ұлағат» баспасы

МАЗМҰНЫ
СОДЕРЖАНИЕ
CONTENT

ТІЛ БІЛІМІ
ЛИНГВИСТИКА
LINGUISTICS

Толуспаева Д.Ж., Саржанова Г.Б. Линейно-синтагматическая
форма словоформы и ее влияние на степень ее отделяемости..... 5

Толуспаева Д.Ж., Саржанова Г.Б. Сөз формасының
сызықтық-синтагматикалық формасы және оның бөліну
дәрежесіне әсері

Toluspaeva D., Sarzhanova G. Linear-syntagmatic form of a word
form and its influence on the degree of its separability

Шамшетова Ю.М., Ходжаниязова А.А. Лексико-
семантическая группа англицизмов периода коронавирусной
инфекции (на материале СМИ Каракалпакстана) 16

Шамшетова Ю.М., Ходжаниязова А.А. Коронавирус инфек-
циясы кезіндегі англицизмдердің лексико-семантикалық тобы
(Қарақалпақстан бұқаралық ақпарат құралдары негізінде)

Shamshetova Yu., Khodzhanizayova A. Lexical-semantic group
of englicism in the period of coronavirus infection (based on the
material of the media of Karakalpakstan)

ӘДЕБИЕТТАНУ
ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ
LITERARY STUDIES

Войводич Я. Русские литературные трансформации новейшего
времени 23

Войводич Я. Жаңа замандағы орыс әдеби трансформациялары
Voyvodich Ya. Russian literary transformations of modern times

Доценко С.Н. Об одной визуальной цитате: фильм «Матрица»
и «Мертвый Христос» Ганса Гольбейна..... 35

Доценко С.Н. Бір көрнекі дәйексөз туралы: Ханс Холбейннің
«Матрица» және «Өлі Христос» фильмі

Dotsenko S. About one visual quote: film «The matrix» and «Dead
christ» by Hans Holbein

Жолдыбаев О.М., Туна Ю. “Сынсу” ғұрпының бүгінгі
көрінісі..... 40

Жолдыбаев О.М., Туна Ю. Сегодняшнее видение ритуала
“Сынсу”

Zholdybaev O.M., Tuna Y. Today's view of the “Syngsu” rite

Ломова Е.А., Касымжанова М.Е. Жанр усадебного романа в
аспекте межкультурной коммуникации..... 47

Ломова Е.А., Касымжанова М.Е. Мәдениетаралық коммуни-
кация аспектісіндегі роман жанры

Казахский национальный педагогический университет имени Абая

ВЕСТНИК

Серия «Филологические науки»
№4(86), 2023 г.

Периодичность – 4 номера в год.
Выходит с 2000 года.

Главный редактор:

д.филол.н., проф. Абишева С.Д.

Зам. гл. редактора:

PhD, ст.препод. Найманбаев А.А.

Научный редактор:

PhD, и.о.ассоц.проф. Сабирова Д.А.

Члены редколлегии:

д.филол.н., проф. Танжарикова А.В.,

д.филол.н., проф. Абдигазулы Б.,

д.пед.н., проф., член-корр. НАН РК

Ф.Ш. Оразбаева,

д.пед.н., проф. Шаханова Р.А.,

д.филол.н., проф. Ильясова Н.А.,

д.филол.н., проф. Мусатаева М.Ш.,

д.филол.н., проф. Есенова К.У.,

к.филол.н., доц. Маймакова А.Д.,

PhD, ст.препод. Конжабаева Н.Н.,

к.филол.н., ассоц. проф. Жиренов С.А.,

к.филол.н., доц., Институт языкознания имени А.

Байтурсынова Ананьева С.В.,

д.филол.н., проф., КазНУ имени аль-Фараби

Джолдасбекова Б.У.,

к.филол.н., доц., Институт литературы и искус-

ства имени М.О.Ауэзова

Фазылжанова А.М.,

д.пед.н., проф. Рысбаев С.К. (Кыргызстан),

PhD доктор, проф. Белобровцева И.З.

(Эстония),

д.пед.н., доц. Дроздова О.Е. (Россия),

д.филол.н., проф. Киклевич А.К. (Польша),

д.филол.н., проф. Нефагина Г.Л. (Польша),

д.филол.н., проф. Войводич Я. (Хорватия),

PhD, проф. Роллберг Петер (США),

PhD, проф. Табачникова О.М.

(Великобритания),

д.филол.н., проф. Туркмен Фикрет (Турция).

Ответственный секретарь:

PhD, и.о.ассоц.проф. Серикова С.К.

Технический секретарь:

к.филол.н., ст.препод. Хавайдарова М.М.

© Казахский национальный педагогический университет им. Абая, 2023

Зарегистрировано

в Министерстве культуры и информации РК
8 мая 2009 г. №10109-Ж

Подписано в печать 27.12.2023.

Формат 60x84 1/8. Объем 18,125 уч-изд.л.

Тираж 300 экз. Заказ 103.

050010, г. Алматы,

пр. Достык, 13. КазНПУ им. Абая

Издательство «Ұлағат»

Казахского национального педагогического университета имени Абая

Lomova E., Kasymzhanova M. The genre of the manor novel in the aspect of intercultural communication

Массимо М. Минимализм: от немоты до голосов XXI века..... 54

Массимо М. Минимализм: мылқаулықтан XXI ғасырдың дауыстарына дейін

Massimo M. Minimalism: from muteness to voices of the 21st century

Токшылықова Г.Б. Т.Н.Рахымжановтың «Күй аты – Дайрабай» повесіндегі күйші тұлғасының бейнеленуі..... 74

Токшылықова Г.Б. Портрет личности кюйши в повести Т.Н.Рахымжанова «Кюй называется Дайрабай»

Tokshylykova G. Portrait of the personality of kyushi in the story of T. Rakhymzhanova «Kyu is named Dairabay»

ПЕДАГОГИКА МЕН ӘДІСТЕМЕ МӘСЕЛЕЛЕРІ ПРОБЛЕМЫ ПЕДАГОГИКИ И МЕТОДИКИ PROBLEMS OF PEDAGOGY AND METHODOLOGY

Yerzhanova F., Biray N. Innovative integrative fairy tale therapy at the intersection of philological research..... 81

Ержанова Ф.М., Бирай Н. Филологиялық зерттеулер тоғысындағы инновациялық интеграциялық ертегі терапиясы

Ержанова Ф.М., Бирай Н. Инновационная интегративная сказкотерапия на стыке филологических исследований

Кенесхан Г., Умарова А.Б. Развитие навыка анализа у учащихся через графические органайзеры на уроках русского языка и литературы..... 88

Кенесхан Г., Умарова А.Б. Орыс тілі мен әдебиеті сабақтарында графикалық ұйымдастырушылар арқылы оқушылардың талдау дағдысын дамыту

Keneskhan G., Umarova A. Development of analysis skills in students through graphic organizers in russian language and literature lessons

Климкевич А. Текст элитарной культуры в практике преподавания РКИ в Польше..... 97

Климкевич А. Польшада орыс тілін шет тілі ретінде оқыту тәжірибесіндегі элиталық мәдениет мәтіні

Klimkiewicz A. The text of elite culture in the practice of teaching russian as a foreign language in poland

Мизанбеков С.К., Кульбаева А.Ж. Межпредметная интеграция как средство мотивации учащихся к чтению художественной литературы..... 105

Мизанбеков С.К., Кульбаева А.Ж. Пәнаралық интеграция – оқушыларды көркем әдебиетті оқуға ынталандыру құралы

Mizanbekov S., Kulbaeva A. Interdisciplinary integration as a means of motivating

Abai Kazakh National Pedagogical University

BULLETIN

Chief Editor

Doctor of Philology, Professor **Abisheva S.**

Deputy Chief Editor

PhD, senior lecturer **Naimanbaev A.**

Scientific editor

PhD, Associate Prof. **Sabirova D.**

EDITORIAL TEAM:

Doctor of Philology, Assoc. Professor

Tanzharikova A.

Doctor of Philology, Professor

Abdigaziuly B.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

Orazbayeva F.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shakhanova R.,

Doctor of Philology, Professor **Ilyasova N.**

Doctor of Philology, Professor

Mussatayeva M.

Doctor of Philology, Professor **Essenova K.**

Candidate of Philology Science, Associate Professor

Maimakova A.

PhD, Senior Lecturer **Konkabayeva N.**

Candidate of Philology Science, Assoc. Professor

Zhirenov S.

Ph.D. in Philology, Associate Professor, M.O.Auezov

Institute of Literature and Art **Ananyeva S.**

Doctor of Philology, Professor, Al-Farabi KazNU

Dzholdasbekova B.

Candidate of Philology Science, Associate Professor,

A. Baitursynov Institute of Linguistics

Fazylyzhanova A.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

(Kyrgyzstan) **Rysbayev S.,**

PhD, professor (Estonia)

Belobrovtsseva I.

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor

(Russia) **Drozdova O.,**

Doctor of Philology, Professor (Poland)

Kiklevich A.

Doctor of Philology, Professor (Poland)

Nefagina G.

Doctor of Philology, Professor (Croatia)

Voyvodich Ya.,

PhD, Professor (the USA) **Rollberg Peter**

PhD, Professor (the UK) **Tabachnikova O.**

Doctor of Philology, Professor (Turkey)

Turkmen F.

Executive Secretary

PhD, Associate Prof. **Serikova S.**

Technical Secretary

Candidate of Philology Science, Senior Lecturer

Khavaidarova M.

©Abai Kazakh National Pedagogical University,

2023

Registered in the Ministry of Culture and Information
of the Republic of Kazakhstan
8 May 2009 No10109-Zh/Ж

Signed in print 27.12. 2023.

Format 60x84 1/8. Volume 18,125
teaching and publishing lists.

Number of copies 300. Order 103.

050010, Almaty, Dostyk avenue 13, Abai KazNPU
Publishing House "Ulagat" of the Abai Kazakh
National Pedagogical University

- Юсуп П.К., Юсуп А.Н.** Орта мектепте ғылыми фантастикалық шығармаларды оқыту жолдары 120
- Юсуп П.К., Юсуп А.Н.** Методика преподавания научной фантастики в средней школе
- Yusup P., Yusup A.** Methodology of teaching science fiction at secondary school

**АУДАРМАТАНУ
ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЕ
TRANSLATION STUDIES**

- Akbalayeva Zh.** National-cultural adaptation of the Fiction Texts in the Kazakh and English Translations..... 132
- Ақбалаева Ж.К.** Қазақ және ағылшын тіліндегі әдеби мәтіндерді ұлттық-мәдени бейімдеу мәселелері
- Ақбалаева Ж.К.** Национально-культурная адаптация художественных текстов в казахском и английском переводах
- Біздің авторлар**..... 142
- Наши авторы**
- Our authors**